

מסכת ברכות

עולם אחד למעלותא, שהעוה"ב בתוך העוה"ז.

אך המינין קלקלו זה האור והפרידו העולמות, ולא יכלו כבר להיות דבוקים כימי השמים על הארץ ואמרו אין עולם אלא אחד באופן של קלקול עד שהוצרכו לאמר מן העולם ועד העולם.

ב. כח הצדיקים שבבחי' היסוד להשיג רצון ה' האמיתי בתכלית

במושנה, והתקינו שיהא אדם שואל שלום חבירו בשם שנאמר והנה בועז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם וכו'.

וברש"י ולא אמרינן מזלזל הוא בכבודו של מקום בשביל כבוד חברות להוציא שם שמים עליו, ואומר עת לעשות לה' הפרו תורתך פעמים שמבטלים דברי תורה כדי לעשות לה' אף זה המתכוין לשאול לשלום חבירו זהו רצונו של מקום שנאמר בקש שלום ורדפהו מותר להפר דברי תורה ולעשות דבר הנראה אסור.

ונתקן התקנה ע"י בועז דייקא, שבועז בסוד ספי' היסוד כמרומז בשמו

פרק תשיעי

הרואה

דף נ"ד ע"א

א. בחי' אין עולם אלא אחד למעלותא

במושנה, כל חותמי ברכות שבמקדש היו אומרים עד העולם משקלקלו המינין ואמרו אין עולם אלא אחד התקינו שיהו אומרים מן העולם ועד העולם.

ולכאנ' קשה מדוע למה לא אמרו מיד בתחלה מן העולם ועד העולם, וביאר האבי עזרי (ובתוספת ביאור עפ"י חסידות) שמקודם היו במדרגה הנכונה והרגישו הכחינה של "כימי השמים על הארץ" ובבחי' "עולמך תראה בחיידך" שמקושר העוה"ז עם העוה"ב, וחיים בעוה"ז ובעוה"ב ביחדיו כמו עולם אחד בבחי' "בית ועליה", שעולים בעליות לעולמות העליונים כשהגוף עדיין בעוה"ז, כדרך הצדיקים בני העליה, והיתה השכינה שורה בארץ והארץ האירה מכבודו בחיבור עליונים ותחתונים, ובבחי'

ברכות נ"ד ע"ב

יא

ועי"ז הציל הבעש"ט את כל הבריאה, ע"י שהתחיל לגלות את הגילוי והתיקון של לעת"ל, שכל העוה"ז יאיר מכבודו ית' בב"א).

דף נ"ד ע"ב

ג. גם דנחלי ארנון

בגמ', אמרי כי חלפי ישראל הכא
נקטלינון ולא הווי ידעי דארון
הוה מסגי קמייחו דישראל וזהו ממויך להו
טורי מקמייחו כיון דאתא ארון אדבקו
טורי בהדי הדדי וקטלינון ונחת דמייחו
לנחלי ארנון.

ושואל קיצור המזרחי (המובא בשפתי חכמים בפר' הוקת אות פ"ז) שלכאו' הוי ב' דרכים: א. שהארון ממויך ומשפיל ההרים ומיישרם עד שהעמק נהיה שוה כלשון רש"י כאן, ב. לדבק ב' ההרים זל"ז באופן שנהיה כהר אחד (אך לא נהיה כעמק שוה), וכמו שכתב רש"י בחומש "שהיו אותן הנקעים כהר של צד מואב ובהר של צד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדיים בולמים לחוץ כיון שבאו ישראל לעבור נודעזע ההר וכו' ונתקרב לצד הר של מואב ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום, וזהו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו וכו'", וברש"י בחומש בכלל לא מזכיר כלל השפלת ההרים ע"י הארון.

ואמנם בדברי הגמ' כאן י"ל שהוא דבר אחד, שהדבקות ההרים זל"ז היה ע"י הארון שמיישר ההרים ועי"ז נדבקו ההרים זל"ז, אך כנ"ל ברש"י בחומש שמקורו ממדרש תנחומא נראה שהמדרש

ב"ז ע"ז, שהיסוד הוא העוז והתוקף של האדם, שלקדושת היסוד יש כזה כח שאין לשום מצוה בעולם, שמביאה ומזריחה המוחין היותר גדולים שבבריאה, ומי שיש לו קדושת היסוד יש לו השגה ברצון ה' יותר מכל העולם.

ולכן רק בועז היה יכול לתקן תקנה זו, שלאחרים היה נראה כולזול בכבודו של מקום ובזיון למלך, ורק הצדיק האמת שבבחי' היסוד בבחי' משיח בן יוסף שנקי לגמרי בתכלית הקדושה יכול להוריד זה האור ולקרוא שם ה' אף במקום בי"ע ולומר לקוצרים 'ה' עמכם', שמשיח בן יוסף יכול לרדת ולהיכנס בכל המקומות שהשכינה מסתתרת בהם.

שפתם צדיקים אין יכולים לרדת לראות איך שהשכינה מתגוללת בעפרא, שאם היו רואים זאת היו ניוזקים, שצדיק רגיל אינו יכול לעמוד בזה והיה ניוזק, שהוא סכנה גדולה שידבק עי"ז ברע ובקלי' שיורדת שם השכינה, ורק צדיקים שבבחי' תכלית הקדושה ובבחי' מב"י כמו בועז, (כדוגמת שלמה המלך ע"ה וירמיה הנביא ע"ה ודומיהם), יש להם הזכות לכנס בכל המקומות ששכינה יורדת שם, וע"כ נקרא מב"י בשם אפרים שיורד לאפר עם השכינה ביחד ומגלה עי"ז אלקות בכל המקומות.

וכן היה אצל רבינו הבעש"ט זי"ע שדיבר וגילה שאלקות נמצא בכל מקום וכו', ואחרים התנגדו לדיבוריו ומענו שהוי כבזיון למלך, אך הבעש"ט הק' העלה בזה דייקא את כבוד המלך (כמו שבוועז העלה את רות המואביה שמרמזת על העלאת השכינה הק',

ודרך הב' הוא ע"י הריגתם ע"י הדבקות ההרים באופן שישארו ההרים בגבהותם, ונהיה הנם בשעה שעברו בנחל שליד ההרים וכבר היו במקום הסכנה ואז נדבקו ההרים זל"ז והרגום, [שזה הבחי' שהבינה לא שוללת את היש מעיקרא ורק מבטלת את תוקף הישות], ואח"כ חזרו ההרים למקומם ונפלו אברי ההרונים ודמם מההר לתוך הנחל שבעמק והבאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרונים ואבריהם וישראל ראו ואמרו שירה, שזהו הדרך של הבינה שמגלה אלקות באופן של פאר ופרסום גדול, ובבחי' הישות דקדושה שנהיית כלי לגלות את אור היחוד, וקיבלו ההרים דיקא השליחות להרגם שהרי הם בבחי' גובה וישות, ונהיה הישות כלי אל הביטול של היחוד, כמו הבינה שתפקידה להיות כלי לגלות את אור היחוד דהחכמה [בבחי' המובא בלקו"מ ח"ב ס"ו שהמאורי אש בטלים ומגלים את המאורי אור].

[וּנְרָאָה] שלשיטת התנחומא אם היה נעשה הנם בדרך החכמה היינו ע"י הארון שהולך ג' ימים לפניהם ומיישר ההרים, אזי היו נקברים האברים עמוק בתוך הארץ עד שהיו נמעכים לגמרי, וגם הדם היה מתייבש ונספג בג' הימים, ולא היה מתגלה אח"כ לבנ"י פאר הנם שנעשה להם, וע"כ השאיר הארון את ההרים האלו, ורק אח"כ בשעה שעברו בנ"י נדבקו קצת ההרים באופן שנהרגו אך לא נמעכו לגמרי ונפלו תיכף מגובה ההר אל עמק הנחל ונתגלה פאר הנם שבבחי' פאר הבינה כנ"ל].

חולק על הגמ', ולהתנחומא לא נעשה הנם ע"י ישור ההרים לעמק שזה אלא ע"י הדבקות ההרים זל"ז באופן שנהיו כהר אחד.

וְעִיז שואל בקיצור מזרחי (שכשפ"ה הנ"ל) מדוע לא נהרגו ע"י הענן שהולך לפניהם ומשפיל הגבוה ומרים הנמוך, ומדוע נעשה הנם באופן של הדבקות ההרים זל"ז, ומתריץ שם שהענן לא השוה אותו ההר משום שהתפקיד של הריגת האמוריים ניתן משמים להר דווקא ולכך לא השוה הענן אותו ההר כדי שיקיים את השליחות להרגם, עכ"ד.

וַיּוֹצֵא מדבריו שיש ב' דרכים להרוג הגויים או ע"י הענן שמיישר כל ההרים או ע"י ההר עצמו שיקבל כה ושליחות להרגן, וצ"ב הענין.

וַיִּלְקָח שהם בבחי' ב' הדרכים דהחכמה והבינה, שדרך הא' הוא ע"י הארון והענן שהולך לפני בני' שהיו בבחי' דרך החכמה, שבארון היו התורה והלוחות שבבחי' החכמה, וכן הענן נסתלק מקודם המעשה במיתתו של אהרן וחזר בזכותו של משה שבבחי' יסוד אבא - חכמה [ואף כשהיו העננים בזכות אהרן הכהן שלעומת משרע"ה היה בבחי' בינה, הרי באמת היה בטל אהרן לגמרי למשרע"ה עד ששקול כמותו וקיבל ממשרע"ה את הכהונה שבבחי' אור החכמה], ובדרך זה הורגים את הגויים לפני שבנ"י מוגיעים אל המקום (שהיה הולך הארון ג' ימים לפניהם) שלא נכנסו עדיין כלל למקום הסכנה ובטלו הקלי' באופן של "לכתחילה אריבער".

שגרם שלא נעשה בשלימות היחוד בין הבינה להחכמה, ולא נתגלה ע"י פאר הנם שע"י ספי' הבינה אור יחוד ה' בשלימות, שאין שורה גילוי אלקות אלא כשיש ביטול הגמור לאלקות בתכלית.

ד. הדרך הנכון להשיג היחוד העליון

בגמ', אבן שביקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל וכו', ואיתי קוב"ה עליה קמצי ונחית בצואריה הוה בעי למישלפה וכו', והיינו דכתיב שני רשעים שברת אל תקרי שברת אלא שרבת וכו' משה כמה הוה עשר אמות שקיל נרגא בר עשר אמיין שוור עשר אמיין ומחיה בקרסוליה וקטליה.

ולבאו' צ"ב הענין איך סבר עוג מלך שיוכל להרוג את ישראל, והלא כל העולם ידעו הניסים הגדולים שעושה הש"י לישראל, וכן מדוע עשה ה' שיהרגו אותו דווקא באופן פלא כזה שישתרבו שיניו וכו'.

והענין הוא, שיש באדם ל"ב שיניים שהם מרמזים על ל"ב נתיבות דהחכמה ושהשיניים הם לבנים שמרמזים על אור החסדים, ובהם טוחנים את המאכל לפירורים, שבכחי' ביטול עובר גשמיות המאכל לבחי' יותר רוחנית, ובפרט שפירור הוא בכחי' צורת י' שמרמז על י' חכמה קדומה שמחיה את המאכל, בבחי' כולם בחכמה עשית, וע"י טחינת המאכל לפירורים מתגלה האור האלוקי דהחכמה שמחיה את המאכל בבחי' אלופו של עולם שגנוז במאכל ואכמ"ל].

ואמנם אף לשיטת הגמ' דידן שהנם היה בדרך החכמה כנ"ל מ"מ פרסום הנם היה ע"י המצורעים את והב, שהמצורעים הם ללא אור החכמה (במגירו דמוחין דאבא) והם היו המפרסמים להנם, וזה ג"כ בבחי' הנ"ל שהבינה מפרסמת את אור החכמה, וואמנם ברש"י בחומש אין מביא כלל את ענין ב' המצורעים ומפרש "את והב" באופן אחר שלשיטתו הנ"ל נעשה הפרסום ע"י הבינה בהריגתם ע"י החר כנ"ל].

ובזה יש לפרש דברי רש"י בחומש שכותב שלא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה ע"י הבאר וכו', שכידוע פגם הכאת הסלע בכח היה חסרון בביטול, שפגם באיזה נקודה (לפי דרגתו), שעשה מעשה ההכאה ללא ביטול האמיתי, וע"כ מדה כנגד מדה גם כאן לא נתגלה ע"י הבאר שלמות אור היחוד, והיו שטענו שנעשה הנם רק בכח ההרים – ספי' הבינה, וללא הזכות של משרע"ה שבכחי' יסוד אבא [שהלא לא נעשה הנם (להתנחומא) ע"י הענין שבזכות משרע"ה – יסוד אבא, והיה להם מקום למעון שאין הנם בזכות הביטול הגמור לאלקות של משרע"ה, אלא בזכות עבודת בני' עצמם שבכחי' עבודה"י שממשיכה את ספי' הבינה], ולא היה ניכר פה הזכות של משרע"ה, וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקב"ה משל למלך שהיו מזמנים אותו לסעודה אמר אם אוהבים אני שם ואם לאו איני הולך", שלא נזכר שמו של הקב"ה היינו שלא נתגלה בשלמות גילוי היחוד וגילוי האלקות ע"י הנם, מכיון שהיה פגם דמעשה הבאר

עבודה"י ובאילו שאינם עושים כלום, אלא השכינה ששורה על הצדיקים עושה הכל עמהם.

אמנם דרך זו של היחוד"ע אינה פתוחה לכל, שהרשעים רוצים ג"כ לתפוש הדרך של היחוד"ע, ולומר שהכל טוב והכל אלקות וכל היהודים צדיקים ואין שום רע בעולם וכו', ועי"ז רוצים לעשות כל תאוות לבם בטענה שהכל אלקות והכל טוב וכו'.

אמנם ע"ז נאמר שיני רשעים שברת, שה' משבר את הל"ב שיניים שבבחי" ל"ב נתיבות דיהו"ע כשרוצים הרשעים ליכנס בהם, שהשכינה לא מתגלית לכל אחד, שהמלכות הק' מקפידה על כבודה וא"א לתפוש בת המלך בכח ח"ו, שרשע שרוצה לתפוש ביהודא עילאה בהתבוננות היחוד"ע שהכל אלקות, ורוצה להכנס עי"ז לעולמות האמונה העליונים, ולא רוצה לחזור בתשובה ולשנות דרכו הרעה אז הקב"ה שובר שיניו שמרמוז על הל"ב נתיבות דיהו"ע שלא יוכל להשיגם, שהאמונה הק' מתגלית בדינים גדולים כדי שהרשעים לא יוכלו ליגע ולקחת נקודת היחוד"ע שלא כדת ח"ו.

ואמנם גם הצדיקים הגדולים מפחדים לתפוש דרך היחוד"ע (מחמת הדינים הגדולים שמסכיבה), ולכן הצדיק כשרוצה לתפוש דרך היחוד"ע, הרי הוא עושה בחיצוניות את כל העבודה"י בבחי" רחוק, וכאילו עבודה"י הוא דבר קשה שצריך לשבור את כל תאוות העוה"ז וכו', ועושה הצדיק וודוי ותשובה על כל פנים קל, ומתלבש בלבוש כאילו הוא רחוק

והנה דרך החכמה הוא דרך היחוד, שה' מנהיג הכל ואין האדם צריך לעשות כלום אלא לימסר לה' כל הזמן, וה' מנהיגו ומביא אותו לכל מה שצריך להגיע, ובבחי" זו הרי כל עבודה"י היא בבחי" כי קרוב אליך הדבר מאוד, שאינך צריך לעשות כלום אלא רק לשוב אל ה' ולימסר אליו והוא עושה הכל. וכמו שהיבר רבינו בעל התניא זי"ע חיבורו על פסוק זה דכי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו – לבאר היטב איך הוא קרוב מאוד, וכמש"כ בשער ספרו הק'.

ומבאר שם (פי"ח – פכ"ו) ש"קרוב מאוד" זהו ע"י גילוי נקודה הפנימית של החכמה האלקית שבנפשו שמאיר בה אוא"ס ב"ה ויחודו ית', שכל הקלי' במלים ומבוטלים והיו כלא היו ממש כשניעורה בחי' החכמה שבנפש משנתה ופועלת פעולתה בכח ה' המלוכש בה וכו' (עיי"ש ספי"ט).

וזהו גם דרך הפנימית שבה הלך הבעלזער רב שהיה דבוק כל הזמן ביחוד ה', ומסר נפשו שלא להסיה דעת מהדבקות ומהיחוד, ולא עשה עבודה"י דבר קשה, והיה כל הזמן מתבונן רק שטוב וצדיק ה', ולא היה נותן לשום מחשבה של צער וכדו' להכנס למוחו, וכמו שהעיד ע"ע שמעולם לא היה לו שום צער, וכן עבד ע"ע שלא לראות ולא לחשוב רע על שום יהודי, שכ"ז הם תוצאות של הדבקות התמידית הפנימית ביחוד ה', ואז הקב"ה כביכול עושה הכל, שהקב"ה מניח התפילין והקב"ה מתפלל כביכול, שהשכינה מנהיגה את הצדיק בכל פרטי

מהמבול, ולכן פחד משרע"ה מעוג והוצרך הקב"ה לומר למשרע"ה אל תירא "אותו", וכדמפרש בזוה"ק שהכוונה שאין לך לירא מהאות ברית קודש השמור שלו.

והנה סליקו דיסודא עד אבא ואימא כנודע, ורצה עוג מכח דרגתו בשמירת היסוד לעלות לאו"א ולתפוש את האבן הגדולה של היחוד, ובכח זה לעמוד כנגד משרע"ה ולילחם בישראל, וה' הביא עליו ריבוי דינים (שבכחי הנמלים) שמסכיב המלכות הק', ושירבב ה' את שיניו שבכחי הל"ב נתיבות של השגת היחוד שמתפשטים באופן של דינים רבים עד שנהרג על ידם.

ומשרע"ה קפיץ והרגו, שמוד הקפיצה הוא רמו שאצל משרע"ה אף שהיה דבוק ביחו"ע – יסוד אבא אצלו היהו"ע כולו בכחי אורות, משום שעשה עבודה"י בשלמות כמו דוד המלך ע"ה שהוא בסוד עבודה"י ובסוד הקפיצה, שדוד מפזז ומכרכר בכל עוז לפני ה' [ובסוד הצדיק השביעי שאין לו רגליים שבסיפורי מעשיות (מעשה י"ג) שקאי על משיח בן דוד שבסוד עבודת הרגליים ואכמ"ל, והיינו שהוריד משרע"ה את השגת היחוד לתוך עולם העשיה שבכחי רגליים, ע"י שעסק בעבודה"י בפועל במעשה, ובכחי יעקב אבינו ע"ה שהוריד את י' דהחכמה העליונה לתוך העקב, ולעומת עשיו שראשו טמון במערת המכפלה, משום שהשיג בראשו את היחוד, אך אצלו נהפך היחוד לדינים גדולים דרציחה דעל הרבך תחיה, עד שנהרג עשיו ונפל ראשו על רגלי יעקב, להורות שיעקב הוריד השגת

לגמרי בעבודה"י ולא הולך לו כלום, וכאילו הוא הכי גרוע בעולם, וע"י לבוש היצוני זה יכול הצדיק לתפוש את המלכות הקדוש שהיא עושה עבורו הכל, והיא כוללת את כל האורות וא"צ לעשות כלום.

אך מי שרצה לתפוש את השכינה ללא לבוש היצוני הרי הוא נזרק ונשרף, שהיא למטה מלאה דינים גדולים, וכמו שכותב בברית מנוחה שגבורים ואנשי השם נפלו שם, וכמו שמאריך בזה רבינו בעל הסולם זי"ע שהתופש ביחו"ע לבד נשרף באש נורא מצד אחד ובקפאון דקרה הנורא מצד שני.

אך הצדיקים הגדולים כמו הבעלזער רב זי"ע יודעים את הדרך הנכון בזה שבחיצוניות מתלכשים בלבושי עבודת ה' ללא סוף, אך אי"ז כמו סתם כל העובדי ה' שעושים מעבודה"י התכלית, אלא הצדיקים כל משהו של עבודה"י שעושים זה בכוונה עמוקה להאיר את המלכות – האמונה הק' – ולגלות את האמת שרק ה' עושה הכל, וזה כל עבודתם להאריך באחד, להאיר הד' דאחד, ולהאריך על השולחן ששם השכינה ולהסתכל בברכתם שהיא עבודתם על הכוס של ברכה שהיא השכינה, שכל כוונתם בכל עבודתם לידבק עי"ז ביחוד ה' ללא סוף, ואז השכינה מלמדת את הצדיק את כל התורה ומביאה אותו לכל המדרגות שבעולם.

וזהו הביאור במעשה דעוג מלך הבשן שרצה לילחם נגד משרע"ה, שהיה משרע"ה בדרגת יסוד דאבא והיה דבוק ביחוד ה' בתכלית, וזלע"ז הרי גם עוג מלך הבשן היה נקי מפגם היסוד ולכן ניצל

דעה חכמה לנפשך

כמו הרים וכו', ומציין שם בסוף המעשה את הפסוק הנ"ל שני רשעים שכרת כי היו נופלים להם השינים כשרצו לעלות אל ההר, עיי"ש.

[והעשב] שסביב ההר י"ל שמרמז על נשמות של אצ"י שתפקידם להאיר שם ע"ב דאצ"י למטה לתוך הג' קוים של הש' (וכדאי' בדרושי ק"ש סוף דרוש ה')

היחוד (שנקראת בכורה ראשית חכמה) עד הרגליים].

זכ"ז מרומז בספה"ק סיפורי מעשיות (מעשה ז') שאמר שם שמו שיש לו כל השיניים יכול לעלות אל ההר, וגדל עשב במקום שצריכים לעלות אל ההר, ומי שבא לשם היו נופלים לו כל השיניים וכו' והיו מונחים שם חמרים חמרים של שינים

